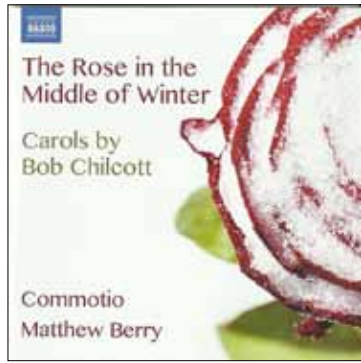

CD HEDENDAAGS

Wintergezang
Bob Chilcott

Het gebeurt zelden dat in het Huitlegboekje bij een cd de rauwe werkelijkheid wordt aangehaald. *The Betlehem Star*, een van de liederen op deze cd, werd gecomponeerd ter nagedachtenis van een organist uit Sheffield die vorig jaar na de midernachtmis werd overvallen en bezweek aan zijn verwondingen. Christus wordt niet geboren in een commercieel niemandsland, maar in de realiteit van deze wereld. De verhalen uit de kindsheidevangeliën zijn geen brave sprookjes, maar bittere realiteit. Binnen de kortste keren worden er ook soldeniers uitgestuurd om het Kind te vinden en uit te schakelen.

Bob Chilcott, geboren in 1955, is een Britse koorcomponist die behoorlijk veel schrijft voor kinderkeren. Zelf was hij lid van het befaamde koor van het King's College in Cambridge en als knaap zong hij in 1967 het befaamde *Pie Jesu* van Gabriel Fauré in een gedenkwaardige opname. Chilcott weet wat zingen is.

De componist vertelt dat koren en dirigenten veel energie spenderen aan het kiezen van hun re-

pertoire. Op deze alom geprezen plaat doet Chilcott iets vreemds: *Silent Night* plaatst hij als een soort tegenzang onder een sterk wiegelied op een zestiende-eeuwse tekst. Zo'n oplossingen geven aan dat de componist van wanten weet. Hij is dan ook noch min noch meer een eigentijdse held van de Britse koortraditie, de evenknie van een John Rutter.

Chilcott componeert dan ook met een grote kennis van binnenuit van wat kerkkoren beweegt. Hoewel hij technisch volstrekt in staat is om moeilijke muziek te schrijven, doet hij dat niet. Zijn kerkmuziek is heerlijk tonaal, met schitterende melodieën en effectvolle texturen ter ondersteuning. Vandaar dat de klank helder en transparant overkomt, ook al voelt het geheel lekker warm en teder aan. Je hoort meteen dat hier iemand iets royaals heeft neergezet, dat er een sfeer wordt geschapen waarin de liedtekst een belangrijke medespeler voor de muziek blijkt.

Het koor Commotio is nog jong. Het werd opgericht in 1999 en specialiseert zich in eigentijdse of zelden uitgevoerde composities. Laurie Ashworth en Victoria Thomas behoren ongetwijfeld tot de meest getalenteerde Britse zangeressen. (JC)

Bob Chilcott, *The Rose in the Middle of Winter. Carols*, door het koor Commotio onder leiding van Matthew Berry, Naxos 8.573159, 20,25 euro.

CD KLASSIEK

Na de maneschijn
Ludwig van Beethoven

Angela Hewitt is een Canadese pianiste die in Londen woont en vooral bekend is vanwege haar Bachinterpretaties. Sinds enkele jaren werkt ze evenwel ook aan de opnames van alle pianosonaten van Ludwig van Beethoven. Die verzameling is niet chronologisch, maar ze kiest werken uit de diverse perioden uit het leven van de grote componist. Het initiatief begon met het idee om iets meer te doen met de beroemde *Mondscheinsonate*, Beethovens veertiende pianosonate.

In dit vierde deel krijgen we opus 22 te horen, opus 31/3 en

opus 101. Het eerste werk dateert uit 1799-1800 en is nog onvervalst achttiende-eeuwse muziek. 31/3 staat ook bekend als *De jacht*, omdat het werk eindigt met een presto. Behoort het eerste werk tot de vroege periode, dan situeert het tweede zich reeds in topjaren van de meester.

De sonate opus 101 is de eerste uit de serie pianosonates uit Beethovens laatste periode en dateert uit 1816. Het was een van de eerste scheppingen na een jaar vol problemen voor de componist. Hij was immers verwickeld in een bitter juridisch geschil met zijn familie. Dit kernstuk van de opname droeg hij op aan de pianiste Dorothea von Ertmann. Wellicht daarom ligt het werk Angela Hewitt, collega-pianiste, na aan het hart. (EDS)

Ludwig van Beethoven, *Klaviersonaten Volume 4*, door Angela Hewitt (piano), Hyperion Records, CDA 67974, 20,25 euro.

BOEK GESCHIEDENIS

Brussel, wereldstad
Eric Min

Eric Min, die eerder biografieën afleverde over de schilders James Ensor en Rik Wouters, heeft een lijvig en meeslepend boek uit over Brussel tijdens het fin de siècle. Een bestseller is het blijkbaar, want al toe aan een tweede druk. Min bestempelt zijn boek een als 'biografie' van Brussel.

Het fin de siècle (Frans voor eind van de eeuw) is een periode

in de West-Europese cultuur die zich voordeed tussen circa 1890 en 1914. Min breidt die periode wat uit en verdiept zich in het intellectuele en artistieke leven in Brussel tussen 1850 en 1914. Hij ziet in het Brussel van toen een schaalmodel van wat de Europese cultuur destijds te bieden had. De stad was een artistiek kruisvat en een heus laboratorium. Het nog prille koninkrijk was ook een toevluchtsoord voor allerlei progressieve geesten die elders niet werden geduld.

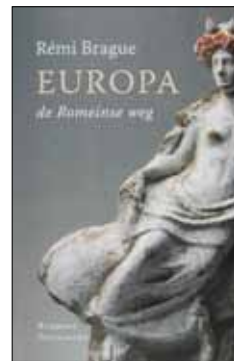
De culturele sfeer was opmerkelijk en haast uitsluitend Frans-talig. Min begint met belangrijke Franse iconen. Eerst zijn er Charles Baudelaire en Victor Hugo, die lange tijd in Brussel vertoefden omdat ze in Frankrijk niet werden aanvaard. Vervolgens dist hij de geschiedenis op uit 1873 van de amper negentienjarige Franse dichter Arthur Rimbaud die door zijn oudere minnaar/dichter Paul Verlaine in een Brussels hotel werd neer-

geschoten na een door alcohol en geweld verzadigde homoseksuele relatie. De auteur diept de politierapporten over die feiten op.

Brandpunt zijn evenwel de dertig jaar van het echte fin de siècle, toen Brussel met Victor Horta en anderen ook de hoofdstad van de architectuur was. Aan het sprookje kwam in augustus 1914 abrupt een einde. De kunstsalons en literaire bladen hielden ermee op. Nooit meer nadien werd de Zennestad terug zo trendy als destijds. (EDS)

Eric Min, *De eeuw van Brussel. Biografie van een wereldstad*, De Bezige Bij, Antwerpen, 2013, 418 blz., 34,99 euro.

BOEK CULTUUR

De Romeinen wisten het
Rémi Brague

Rémi Brague is een van de invloedrijkste Franse denkers van het moment. Over het erfgoed en het godsgeloof van christendom, islam en joden-

dom publiceerde hij meerdere indrukwekkende werken. *Europa. De Romeinse weg* is de eerste vertaling in het Nederlands van een werk van Brague. Het dateert uit 1992 en verscheen in wel in vijftien talen.

In het boek ontwikkelt Brague zijn theorie over de excentriciteit van de Europese cultuur. Als enige cultuur eist die geen originaliteit voor zich op, maar is ze zich ervan bewust te steunen op het erfgoed van andere culturen: Grieken, joden, christenen. Daarin volgt ze het voorbeeld van de Romeinen, die zich evenzeer schatplichtig wisten aan andere culturen. Dat te erkennen en voort te bouwen op wat anderen hebben gecreëerd, schept openheid en mogelijkheden tot vernieuwing. Rond dit inzicht ontwikkelt Brague een

fascinerende beschavingstheorie.

Brague ziet dit als fundamentele wezenstrek van Europa: „Het gevaar voor Europa kan niet van buitenaf komen om de eenvoudige reden dat het zichzelf niet als een 'binnen' kan zien.” In zijn uiteenzetting heeft de filosoof veel aandacht voor de plaats van het christendom in de cultuur, waarbij hij aanstipt dat onze voorouders niet zo iets kenden als 'christelijke beschaving', maar wel leefden voor en met Christus. (EDS)

Rémi Brague, *Europa. De Romeinse weg*, Klement/Pelckmans, Kapellen, 2013, 23,50 euro.

BOEK SAMENLEVING

Zonen en dochters
Andrew Solomon

Halverwege de negentiende eeuw schreef de Russische schrijver Leo Tolstoj (1828-1910) de wereldberoemde openingzin van zijn *Anna Karenina*: „Alle gelukkige gezinnen lijken op elkaar, elk ongelukkig gezin is ongelukkig op geheel eigen wijze.” In de inleiding van *Ver van de boom*, een non-fictieboek dat zowat evenveel pagina's telt als de Russische klassieker, keert de Amerikaanse journalist Andrew Solomon die stelling om. „Ik vind dat de ongelukkige gezinnen die hun afwijkende kinderen afwijzen, veel op elkaar

lijken, terwijl de gelukkige gezinnen die proberen ze te aanvaarden op heel verschillende manieren gelukkig zijn.”

Misschien kan Solomon het wel weten, want hij interviewde elf jaar lang ouders van kinderen die je om diverse redenen als 'bijzonder' kunt beschouwen. Hij verdiepte zich in dove en uitzonderlijk begaafde kinderen, in kinderen met het syndroom van Down en in kinderen die criminele feiten pleegden. In meer dan driehonderd gezinnen peilde hij uitvoerig naar hoe de ouders omgaan met de kroost die zo duidelijk van hen verschilt. Hij vergezelde hen naar het sportveld en naar bijeenkomsten en correspondeerde na de interviews vaak nog jarenlang met hen.

Het boek, dat voortkomt uit dat uitgebreide onderzoek, is moeilijk te beschrijven. Solomon wijdt tien hoofdstukken aan evenveel groepen van kinderen, waarin hij niet alleen de verhalen van de gezinnen aan elkaar breidt, maar ook nauwgezet beschrijft hoe de samenleving doorheen de tijd naar deze kinderen keek en met hen omging. Hij heeft aandacht voor cijfers en voor diverse meningen, bijvoorbeeld over het al dan niet aanbrengen van een

gehoorimplantaat bij dove baby's. Hij is voorzichtig met zijn eigen oordeel, maar formuleert wel geregeld zijn bewondering.

Wat echter vooral blijft, is de les over de mens die in dat alles doorklinkt. *Ver van de boom* is een lofzang aan de menselijke verscheidenheid en aan de liefde van gezinnen, die vaak verder gaat dan ze zelf ooit voor mogelijk hielden. Tegelijk is het een eerlijk portret van onze tekortkomingen. Solomon dringt zijn boodschap niet op. Het lijkt veeleer alsof hij probeert uit te leggen wat hij zelf leerde. „Het schrijven van dit boek was een reactie op een innerlijke droefheid en heeft die, enigszins tot mijn verbazing, grotendeels genezen”, vat hij samen. (JVH)

Andrew Solomon, *Ver van de boom. Als je kind anders is*, Nieuw Amsterdam Uitgevers, Amsterdam, 2013, 1.054 blz., 49,95 euro.